

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtat'k.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához
czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Bárá Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Havi emlékeztető: szeptember. — Országos méhészeti vándorgyűlés. Szentgyörgyi Lajos. — Gazdasági, kertészeti s kísérleti ügy. — A borok utóterjedése. — A bor megvirágosodása. — Új hordók előkészítése. — Gyümölcsminták szállítása. — A szilvamagvak vetéséről. — Szőlőfürtök megőrzése télire. — A tojás conserválása. — Könyvismertetés: Pár szó a dohánykérdésben. Fényes Károly. — A belásítás. — Egyleti mozgalmak: Vál. ülés 1887. augusztus 11-én. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Havi emlékeztető. Szeptember.

Ház és udvar. Cséplés folytatva bevégezendő. Gabonarostálás megkezdetik; vetőmagul, eladásra és házi fogyasztásra szükséges gabonamennyiséget külön-külön kell elhelyezni.

Jászlak rendbe hozatnak. Minden építés és épületjavítás megszűnik.

Törökbuszások (górék) kijavítandók.

Szántó föld. Az őszi vetés megkezdetik. Peldabeszéd, hogy kinek kisasszonynapra nincs zöld vetése, az nem jó gazda.

Köles, muhartakarmány és törökbusza-tarlók feltöretnek. Burgonyát kiszedjük. Törökbuszatöréshez, beszállításhoz egész erővel fogunk.

Törökbuszszár levágandó. Az éretlen törökbuszacsovek az érettektől elkülönítendők.

A termelt tök fagymentes helyre hozandó.

Zöld trágyának vetett növények, lehangerezés után alászántatnak.

Rét és kaszáló. A sarjut lekaszállatjuk és gondosan megszáritva, felgyűjtjük. Ha a nagy harmat teljes megszáradását akadályozná, árszalmával felrázva, kazalba vagy boglyába rakható.

Luczernát, ballaczimet, angol perjét mesterséges kaszálónak e hó elejével tisztán, minden védnövény nélkül elvethetjük; szárazfekvésű talajon az őszi vetés sokkal előnyösebb a tavasznál.

A luczerna 3-4 ik kaszálásának ideje beközelkezik, mielőtt a dér lefagyasztaná.

Fűz, nyár, kőrís, éger, szilva leveles galyai téli takarmányozásra most botollatnak le.

Évelő réteken mindenféle giz-gaz bojtortján, lapu, giliczetövis irtása megkezdhető.

Állattenyésztés. Jármas ökrök már istállóra szorulnak.

Száraz időben gulya, ménes a réteken, kaszálókon és a törökbuszatarlókon jól érzi magát.

E hónap végén a bikák a tehengulyától elkülönítettnek; ugyanezen időben bekövetkezik a csikóválasztás. Választáskor a csikók elegendő zabbal, zabos búkkönnnyel vagy luczernával élelmeztenek. Tiszta fekhely és vakarás el ne maradjon. Tavaszkor fedezett kanczák egyenként próbamén alá bocsátandók, hogy vemhességük megállapíthatassék.

Minden fogatlan vagy hibás juh kiveretik és eladásra kerül. Kíméletes mustrálás a tenyésztőnek érzékeny kárt okozhat.

A juhek tejelése megszűnik. A kosok némi abrakban részesülnek, hogy üetés idején jó erőben legyenek, hasonlóan a kanok, mielőtt a koczák közé bocsátatnak, naponta kétszer törökbusza adagban részesülnek, mely élelmezés az egész működési időre kiterjed.

A kanoknak agyaruk kitördeltetik, mielőtt a koczák közé bocsátatnak, nehogy egymással tusakodva, veszélyes sérüléseket okozzanak.

Szölő. A harmadik, esetleg negyedik vagyis lágyszemre kapálást végrehajtjuk. A madarakat csörgetéssel és lövéssel ijesztgetjük, kivált a lora reggeli és estéli órákban, mert ilyenkor leginkább keresik a szőlőket. Ha a gerezdek rothadni kezdenek, a hibásak lehetőségig eltávolítandók.

Pincze. A szüretelő edények u. m. kádak, puttonok, hordók, sajító stb. pontosan megvizsgálandók és előkészítendők; dohos és penészes hordónak legbiztosabb gyógyszere a fejsze és tűz; az új hordókat előbb kiforrázzuk, azután tiszta vízzel minden 3-4 napban megtöltve, addig áztatjuk, míg a víz teljesen színtelen marad bennök, 14 napi áztatás többnyire elegendő; új hordóba csak is mustot teszünk, ó bornak mindig már használt hordót adjunk, különben színt vált és tanyar izt kap.

Gyümölcsös. Az őszi gyümölcs legnagyobb része most erik, mit ugy tudunk megbiztosan, ha a gyümölcsöt a fán száránál fogva megcsavarván, a fától könnyen elváltik, akkor biztosak lehetünk arról, hogy a gyümölcs meg van érve. Ekkor a gyümölcsöt egyenként gondosan le kell szedetni és száraz, szellős helyre elrakni. Elhelyezés előtt szükséges a gyümölcsöt rakásba rakni

és úgy hagyni, míg egészen ki nem izzadt; ha ez megtörtént, a gyümölcsöt egyenként jól megtörölgetjük és úgy rakjuk el; így kezelve tovább eláll, romlás nélkül.

Az elpusztult gyümölcsfák gondosan eltávolítandók. Az őszi gyümölcsfaültetéshez a gödrök kiásandók és ha a föld rossz minőségű volna, javítani kell jó föld hozzá keverésével.

Faiskola. Cseresznye, szilva, dió magvetésre a vetőiskolát felásatjuk és ágyásokra osztjuk. Ha a vető iskola talajában vagy közelségében nagyon sok egér lenné, szükséges a vetendő magvakat hamuval keverni vagy mészvízbe áztatni és csak azután elvetni, mivel így az egerek nem szívesen nyulnak hozzá. Faiskolai fontos teendő e hónapban a leltározás; különös gondot kell fordítani az eladandó fák mennyiségének pontos megállapítására.

Konyhakert. Legfőbb teendőink e hónapban a veteménymagnak szedése, tisztogatása és osztályozása, ha mindez megtörtént, a mag száraz és szellős helyre elteendő. Különös gondot kell a gyomirtásra is fordítani és nem szabad engedni, hogy magozzék, hanem ezelőtt ki kell gyomláltatni vagy kapáltatni.

A spárgaágyak kapálására és tisztántartására kiváló gondot kell fordítani. Ha a spárga bogói egészen pirosak, azok magvait azonnal el lehet vetni vagy pedig ki kell mosatni, szárasztani és így még ősszel vagy tavasszal elvetni.

A borsó és paszulytól felszabadult ágyások trágyázását és felását végeztessük el és azokba spenót, murok, petrezselyem, tarlórépa vethető vagy pedig téli salátát ültethetünk. Az eperátültetés és ujitásnak most van az ideje. Az ágyások körülszegélyezését számcza, bécsi csombord, izzóp, párhagyma és zsályával most kell megtenni. A czelel utolsó kapálása, levelezése és a felső gyökereitől való tisztításának most az ideje. A keverék trágyadombok megforgatását és ha száraz, megöntözését nem kell elmulasztani. A telelő kamrák és pinczékbe homokot kell hordani a vetemény elrakásához. Száraz mohát és faleveleket kell gyűjteni a növények elrakása és csomagolásához, hogy annak idején készletben legyen.

Diszkert. A virágmagvak gyűjtése folytatatik. Azon nyári virágágyások, a melyben a virágok elfonnyadtak, felásandók és a virágmagvak elültetésére előkészítendők. Vethető még ezen virágágyásokba Delphinium, vagy üllethető Viola tricolor, Silene stb. korai hagymás növények u. m. Jácint, Tacett, Narsiss, Tulipán stb. hagymái beszerzendők és korai tenyésztés végett cserépekbe ültetve, a földbe el kell azokat 1—2 láb mélyre ásni. A magról nevelt évelő növények kiültetése és a virágtövek szétosztása folytatatik. A hónapos és a legtöbb nemes rózsafajt dugványozás vagy homlítás által szaporíthatjuk. Az alvó rügyre szemzett és kihajtott rózsák visszaesipetnek, hogy az alsó rügyek megerősedjenek.

Méhészet. Ha a nyár folytán jól megfigyeltük, hogy mely méhkasaink voltak legélénkebbek és megjegyeztük, hogy melyek birnak fris királynővel, most már könnyen megválaszthatjuk a megtartandókat, betelelendőket; hozzá járul ehhez, hogy a kiválasztottak kellő népesek legyenek és hogy legalább 9—12 kiló mézzel birjanak, a mellyel áttelelni képesek lesznek. Tulságosan kővér kasokat nem célszerű teleltetni; ilyeneknek mézét elárusítjuk, méhét pedig valamely életrevaló kevésbé népessele egyesítjük.

A 9—12 kilónál kevesebb táplálékkal bíró, különben elég népes családokat e hó első felében látjuk el kellő mennyiségű mézzel, még pedig lehető kevésszer és ilyenkor nagyobb adagokat nyújtva, hogy a királyné fiasításra ne ingereltessek. A méz tisztaságára erősen ügyeljünk és a mennyire csak lehet, nyár elején gyűjtött akác- vagy hársmézzel segítsük méheinket. Az etetést semmi esetre se halasszuk későbbre, mert ekkor gyakran nem képesek a méhek a sejteket befedelezni, az meg-

savanyodik és tavaszfelé hasmenést okoz; e miatt méheink aztán pusztulni szoktak.

Arra is ügyeljünk, hogy a halálfejjű szender (Acherontia atropos) ne férközhessék kaptárainkhoz, mert nagy méztolvaj és pusztító, ez okból a röplyuk lehet ugyan 3—4 centiméter hosszú, de magasabb ne legyen, mint a hol egy méh akadály nélkül ki s be járhat.

Erdészet. Csekély kivétellel ugyanazon teendők fordulnak elő, mint augusztus havában: a főhasználat szünetel, a mellékhasználat a szárazfák kijelelésére szorítkozik. Csupán az erdővédelemnél fordul elő nagyobb teendő, hol a mult haviakban kívül, a fatolvajlásokra is nagyobb gond lesz fordítandó. A vadászate hónapban a szarvas, däm és őztehén, fajdkakas és fajdjérce kivételével, minden másnemű vadra kiterjeszhető. —

Országos méhészeti vándorgyűlés.

Nem lesz talán érdektelen, hogy a székesfehérvári orsz. méh. vándorgyűlésről pár sorban értesíteni óhajtom az „Erdélyi Gazda“ olvasóit. A gyűlésen a méhészek igen szép számban jelentek meg s valóban csaknem egészen sikerült kiállítást hoztak össze. 25—28-ig tartott az érdekes gyűlés Göndöcs Benedek, Kriesch János orsz. méh. egyt. elnökök, Tancs Pál titkár, Gróf Cziráki Antal vándorgyűlési védnök, Havranek polgármester és Kempelen Imre urak tapintatos, bölcs vezetése mellett. A juryt Erdélyből Szentgyörgyi Lajos, helyből Erdős József, börgöndről (Székesfehérvár mellett) Matisz Lajos, Wertheim Samu enyingvidéki méh. egyt. elnök, Kiss Endre albert-irsai lelkész képezték a derék Mayer Károly csákvári plébános ur bölcs elnökölete alatt. Három arany, 5 ezüst, 15 bronz érem, 40 oklevél s ezenkívül a Gróf Cziráki által adott 5, Székesfehérvár által adott 12 s az orsz. gazd. egylet által adott 6 arany és Gróf Zichy Jenő által adott 50 ezüst frt itéltetett oda az igazi érdemeseknek.

A távolság miatt Erdélyből csupán 5-en küldöttek tárgyat, kik közül Bodor László finom mézeczetjéért ezüst éremmel, Albusajátkészítési műlép-préseért, Korbuly Zaty, Bartha Béla (Kiskáson) szép mézeikért s viaszért bronz éremmel s Kulisseki Endre mézeiért s mézészép-fölbontó készülékeért oklevéllel jutalmaztattak.

Az élő méhek is szép mennyiségben foglaltak helyet a Zichy-féle pavillon körül s annak tornácán.

Az ismerkedési estélyen — s úgy a közebéden — száznál többen vettek részt, de különösen imponans volt a 27-diki kirándulásunk a szomszédban levő Mohára, hol az Ágnes-viz forrást láthattuk s számos munkás működését szemlélhettük. Kempelen Imre forrástulajdonos ur hívott meg ide ebédre — s fogyasztottuk mintegy 130-an a gyönyörű parkban az e célra készített nagy pavillonban az izes étkeket, kiváló borokat az Ágnes-forrás üde nedvével; itt éppen annak tövén.

Lehangoló volt s mintegy folyton borongásban tartó azonban az a körülmény, hogy az országos méh. vándortanárok közül csupán Dömötör volt jelen s még Ambrózi és Grand főfő méhésztekinélveinket is nélkülözniünk kellett e különben minden tekintetben sikerült vándorgyűlésen. Különös figyelemben részesítettek eugemet, mint egyetlen erdélyit, mindenesetre pedig mint méh. egyleti képviselőt.

Elhalmozták szerény személyemben egyletünket minden dicsérettel s különösen a pohárköszöntők igen sokszor érintettek s irányoztattak egyenesen erdélyrészi méh. egyletünkre az ügy lankadatlan előbbre viteleért.

Székesfejérvár, 1887. aug. 29.

Szentgyörgyi Lajos.

Gazdasági, kertészeti s kísérleti ügy.

A kolozsmonostori gazdasági tanintézet gazdaság 742 k. hold bérbirtokának művelési ágak szerint való beosztása következő: belsőségek 18 $\frac{3}{4}$ hold, kertek, ültetvények 19 $\frac{3}{4}$ hold, szőlő 1 $\frac{1}{4}$ hold, szántóföld 336 $\frac{2}{4}$ h., kaszálók 164 $\frac{1}{4}$, legelők 310 h., halastó 1 $\frac{1}{4}$, utak, árkok 8 $\frac{1}{4}$ h., — A 336 $\frac{2}{4}$ h. szántóföldből 180 h., kilenczes váltó és 64 h. nyolczas legelős forgóban kezeltek; a fennmaradó 112 $\frac{3}{4}$ hold mint kísérleti tér, külön takarmányosok, járandósági földek s időszaki legelőül használtatik. A termés eredményei holdanként:

Őszi búzából	13·2	hl.
Őszi rozsból	12·1	"
Tavaszi árpa	14·3	"
Zab	15·1	"
Törökbuza szemben	15·4	"
Takarmány répa	202	mrm.
Veres lóher	36	"
Zabos bükköny	13	"
Széna és sarju	13	"
Lóhermag	2	"

Különleges termények a sörárpa, melynek vetőmagját minden évben Anglia legjelesebb termelőitől szerzik be s az arról nyert első termést vetőmagul a g. közönségnek adja el az intézet. A székely tengeri, szentjánosrozs, őszi borsó és a lóhermag-termelés megkezdettek.

Meg lett trágyázva 48 k. hold, holdanként 243·2 mrm. trágyával.

Az állatlétszámból egy hold szántóföldre esik 0·55 normál marha, élő súly szerint 316 kg. mely viszony a megelőző évhez kepest javulást mutat. A tehenészet állott 61 drbból, ezekből 23 drb. tehén. A bikákból 13 drb a miniszterium által tenyésztési czélokra elrendeltetett.

A tejtermelés összes eredménye 31612 liter, napi átlag 4·5 liter a tejnek literét 7 krral értékesítette a gazdaság.

A juhászatban a Romaszkan kosokkal javított fehér erdélyi raczka 367 drbbal s néhány merinó mellett tartott erdélyi cigája 120 drbbal, összesen 487 drb. volt képviselve. Főhaszonvétel volt a sajt készítés, átlag esett egy juhra 42·4 liter tej és a sajtból 7·12 kgram, metynok kgramja 1 frttal értékesített.

A sertés-nyáj 148 drbból áll, kisenői mangolicza fajtából. Kanok és koczák a g. közönségnek 15 frt árban állnak rendelkezésre, de ily jutányos ár mellett sem mutatkozik kereslet, miért is a létszám leszállítása vagy más fajtaival leendő felcserélése mutatkozik szükségesnek. Az igás erő áll 32 drb. ökör és 4 igás lóból s így egy pár igás állatra 19·7 hold föld esik.

A gazdasági eszköz lettár 1886 év végén 20675 frt 95

kr. értéket képviselt. A gőzcseplő gép részes csepléssel 2822 frtot keresett.

A kertészet Ritter Gusztáv főkertész vezetése alatt a legörvendetesebben fejlődött. Nagymennyiségű csemelét osztott ki a miniszterium e kertészetből egyes helyekre, a múlt év őszén s ez év tavaszán:

1605 drb. gyümölcsfa, pénzen	497 frt értékben
261 " " ingyen	78 " "
34,870 " gyümfa vadoncz pénzen	153 " "
46,300 " " " ingyen	316 " "
1394 " oltóvessző pénzen	139 " "
9715 " " " ingyen	8715 " "
136,625 " füzduvány pénzen	198 " "
30,000 " " " ingyen	36 " "
2965 " díszfa és cserje	396 " "

A konyhakertészetben a spárga-termelés 472 □ öl területről 453 kiló adatott el 181 frt értékben.

A komló múlt őszi első termése mrm. ként 25 frttal adatván el, ezen csekély ár mellett jutalmazó termelés nem constálható.

A kosárfüz-telepen 94 faj füz; a fenyő-gyűjteményben 20 faj fenyő. A szőlőben pedig 7 borfaj és 40 csemege-faj szőlő van művelés alatt, ezen 1 holdnyi szőlő-telep a idén közepszerű termést igér.

A kísérletek részint a termelésre, részint a trágyázás és takarmány eltartás, részint eszköz-bírálatra terjedtek ki. A kísérleti termelés úgy a külső gazdaságban mint a kertben s tüzetesen a kísérleti téren folytatott. A külső gazdaságban ily nagyobb szabású kísérletül tekinthető az angol sörárpa, székely tengeri, szentjános-rozs, őszi-borsó termelése. A kertben a 120 fajta burgonya művelése, mely már 10-ik évébe lépett s így a fajták tíz év óta vannak észlelés alatt. Magán a kísérleti téren hatféle takarmányrépa, háromféle zab, egy tengeri, egyféle mák, rozs és köles áll kísérlet alatt. A kísérleti tér adatait igen megingatja ezen évben a téren átrohant árvíz. A dohányra nézve szintén nevezetes dolog történt, amennyiben a földművelési miniszterium a pénzügyminiszteriummal egyetértve elrendelte a hazai gazdasági intézeteknek, hogy a dohánytermelés és helyesművelési eljárásainak széles körben leendő ismertetése végett nagyobb mérvű termelést indítsanak meg s a termelés vezetésére és műszaki tanácsadásra a pénzügyminiszterium szakközegei rendeltettek ki. Az intézetnél 1 k. holdon indult meg a dohánytermelés s a műszaki vezetés és ellenőrzésre az adatai dohánybeváltó hivatal főnöke Gámberszky József rendel ett ki, ki is a legnagyobb gonddal néz a tárgy után és adja meg műmutatásait. Kísérletre 5 faj dohány van az idén felvéve, n. m. rétháti, fogarasi, szegedi, csabai és rózsamuskotály; az ültetvények eddigi állásából ítélve, jó termést lehet remélnünk. Szükségletet képez itt a czélszerű szárító pajta, melynek telepítése iránt az intézkedés megtörtént.

Műtrágyázási kísérletek is végeztek oly értelemben, miként az az országos enquetten megállapított, a búzában és az árpában 8—8 féle irányban, $\frac{1}{2}$ holdas parcellákon. A műtrágyák anyagait képezték spodium superfoszfát,

Thomassalak, chilisaletrom, ammoniak superfoszfát és istállótrágya. Sajnos, hogy ezen kísérlet a buzában az árvíz következtében teljesen megbizhatatlanná vált.

Zöldtakarmányfélék besavanyítása nem is annyira kísérlet okából, mint használat végett folytatott. Bevermelletett 4 verembe 100—100 mrmázsányi zöld-anyag, melyből 2 elfogyasztott, 2 pedig további kísérletekre fentartatott. Az idén a besavanyítás falazott veremben is végre lesz hajtva. A komlótermelés és ennek a sörgyártásnál felhasználása is ily kísérlet számba mehet; ezen termény jóságáról a Sigmond testvérek moostori sörgyára adott kedvező véleményt.

Kísérletek tettek a Mokry-féle kézi kapáló ekével is, de ennek oly kiterjedt körben való használhatósága, a minőket a róla szóló jelentések tartalmazzak, nem látszott igazoltnak.

A méhészeti szintén szépen gyarapszik és jelenleg 26 törzset számlál. A selyemhernyó termelés a legszűkebb körben való tenyésztésnek nyújtja képét. A haltenyésztés szomorú állapotra jutott a csukák bejutása és elszaporodása miatt, minek következtében a nemesebb ponty meghonosulni nem képes. Érdekes adatot szolgáltat azonban a kecsge, melynek kis példányai megmaradván, szép gyarapodást mutatnak. A haltenyésztési berendezések egyébként több rendbeli javításra szorulnak.

A mellékintézmények ugymint a meteorológiai, a vetőmag-vizsgáló állomások és az állatkóroda szintén érdekes tevékenységet fejtettek ki. A vetőmag-vizsgáló állomás Dr. Szaniszló Albert vezetése alatt 28 magmustrán 32 szempontból összesen 51 vizsgálatot teljesített. Nevezett tanár a magvizsgáló állomások a gazdaközönségre leendő nagyobb kihatásának emelése érdekében javaslatot terjesztett a miniszterium elé. A magvizsgálási eljárásokat a hallgatókkal is megismertette és gyakoroltatta.

Az állati kórodán, mely az állategészségügyi tanszék mellett fenáll Dr. Szentkirályi Ákos tanár kezelt a tanévben oktatási célokból 75 drb. intézeti és 67 drb. idegen, összesen 142 drb. állatot 165 betegségi esetben. —

A borok utóerjedése.

A „Gyakorlati Mezőgazda“ után közöljük egész terjedelmében ezen talpraesett cikket.

Az mindnyájunk előtt ismeretes, miszerint az új borok áprilisban, — továbbá júniusban is — bármily csendesen viselték magukat azelőtt — elkezdnek újra erjedni s ezen erjedésük 1—2 héten által is eltart, ami egyébként a bornak minőségétől s cukortartalmától is függ.

Ez utóbbtól különösen azért van függő helyzetben, mert rossz évráratu s cukorszegény mustokból készült borok legfeljebb egyszer jönnek tavasszal erjedésbe, vagy néha egyszer sem; míg cukordús mustok boraiban annyi cukortartalom marad felbontatlanul, hogy egy-egy 8—14 napos utóerjedési ciklus alig elégséges a tökéletes kierjedésre, vagyis az összes cukormaradék földolgozására.

Innét származik a köznép között a Balatonmelléken és főleg Somogyban általánosan elterjedt vélemény, miszerint min-

den jó új bor háromszor mozdul meg az első évben és pedig tökefakadáskor, tökevirágzáskor és cseresznye-éréskor.

Miután továbbá a tokaj-hegyaljai asszúk mustjai a 30% - on felül is tartalmazzak cukrot s ebből csakis 28—30% erjedhet át szeszszé s zensavvá: a többlet ezen százalékon fölül tartalékban marad s valahányszor a lég hőmérsékének felemelkedése folytán a pince is melegebb lesz néhány fokkal, mindannyiszor nekiindulnak az asszúk is egy-egy utóerjedésnek. Mivel pedig az asszúk csak azon arányban fejleszthetnek szeszt, amint a 15—16% szesztartalom egy részének elpárolgása folytán annak pótlását a maximumnál, habár csak valamivel is kisebb szesztartalom egy-egy időre megengedi: ezen okból az asszúk nemcsak első éves korukban, de mindaddig forrongó utóerjedésre hajlandó természettel bírnak, míg bennük bármily kis mennyiségű cukortartalom foglaltatik. Csak évek hosszú során át képes — hideg pinczében — az asszú az erjedéseket befejezni, amidőn aztán édességét el is veszti s az ugynevezet „gezert“ borra fejlődik, mely egykoron nagyon tisztelt és becsült tulajdonság volt a hegyaljai boroknál; ma már azonban csakis muzeumi régiségül tekinthető.

Néha az utóerjedést a termelő maga insenirozza — talán a legtöbb esetben tudtán kívül — és így aztán megeshetik, hogy nem nagy cukortartalmu mustokból készült borok is neki indulnak tavasszal és nyáron utóerjedésnek. Történik pedig az olyanképen, hogy hideg szüreti időjárás mellett, oly hideg pinczében vagy egyéb helyiségben hagyják a mustot kierjedni, melynek hőmérséke némely éjjel közel száll le a fagypontra fölé. Így az erjedés már ilyenkor megbénul s lassu erjedéssé változik át, mely egy hét múlva megszűnván, meglehetősen cukortartalom marad készletben az ujbortban, mely a tavaszi idő fölmelegedével biz'osan az utóerjedésben fog kárpótlást keresni — a főerjedést gátló hideg időjárás miatt.

Azután, hány helyen szokás az országban, hogy a mustot kénezett hordóba szűrik, avagy első fejtéskor a bor alá kéneznek? Ezek mind olyan eljárások, melyek mellett a közönséges must tökéletes kierjedése is teljes lehetetlenség, amelyek után tehát az utóerjedéseknek okvetetlen be kell következniök. Ezen eljárás sok helyen készakarva és spekulációból is történik; mert így az ujbort tavaszig édeskés, sima és kellemes izzal bírván, hamarabb kap vevőt s jobb áron is kél el; a vevő dolga azután tavasszal és nyáron az utóerjedést végig vezetni; pedig de sokan bosszankodnak ilyenkor, főleg a korcsmárosok, kik a bort ily édeskésen remélték kimérhetni!

Végül az utóerjedés vörös boroknál onnan is eredhet, hogy óriási kádokban törkölylyel együtt erjesztik a vörös mustot s a törköly a czefrét oly magas hőfokra hevíti fel, mely mellett az erjedést okozó élesztőgombák működése s így az egész erjedés felében, kétharmad munkájában megszűnik s a vörösbor a termelő öröme tavaszig édeses marad; mivel pedig megszoktuk már, hogy édeses bornál rendszerint nagyobb szesztartalmat is szoktunk feltételezni a kostolásnál: ez okból az ily termelő — ha tavasszal adja el borait — rendszeren megtalálja ezen eljárások mellett számadását. Ime a felsorolt tényezők azok, melyek következtében a borok utóerjedése fölmerülhet.

Borkereskedők sokszor csóválják fejüket, midőn a kedves s magát tejként itató borból pinczejében a nyáron át haragos és komoly marcsona vált, melyben a szesz- és savtartalom közt levő ürt alig marad a mi kitöltse.

Tapasztaltabb borkereskedők egyébként ezt ugyis tudják s nem élnek a simaság s édes iz tartóssága tekintetében illuziókkal; sőt nagyobb cégek a bevásárolt borokat mind erjesztő-kamrába, vagy melegebb pinczébe viszik először s alkalmat adnak az elmulasztott erjedés kipótlására. Csakis midőn már az utóerjedésen átestek, bocsátják azokat rendes pinczei kezelés alá és ez helyesen is van így.

Már most kisebb borkereskedőnek, korcsmárosnak, sőt néha a bort eladni szándékozó termelőnek is (ki t. i. nem ritkán nem tud a boron tudni s így elszámítá magát) nem kis bosszúságot okoz a borok utóerjedése. Akárhány exporteur összeveszi a borokat, pinczejében egyszer lefejtli összeházását s midőn küldeni akarja tovább — egyszerre beáll az utóerjedés, a bor megtörik s nem szállítható. Ilyenek részéről intéztetett hozzánk közelebb a kérdés, ha vajjon lehetne-e az ily kellemetlen incidensen segíteni hamarjában? Mi — mint okszerű jó orvoshoz illik — azt mondtuk és mondjuk ma is, hogy ezen egyszeriben tartósan és a törvény által megengedett módon segítenünk nem igen lehet: legjobb az ily bort a melegebb helyiségben erjesztő-csővel (kotyogtató) ellátni s kihagyni rendesen erjedni.

Igaz hogy el lehetne az ily bort némitani, ha péld. hectoliterenként 8—10 gr. salicylsavat adnánk a borhoz; de hisz ez rendezetlenül el van Magyarország területén tiltva. Azt is mondhatnók, hogy jól kénezt hordóra kell átfejtteni az erjedő bort, de ekkor a bort legalább 4 hétig nem szabad fogyasztás alá bocsátani és azután — a bor ismét kezdi utóerjedését ott, hol előbb elhagyta. Lehetne a bor szesztartalmát 15%-ig cognac vagy tiszta szeszszel fölemelni, aminek következtében az élesztő-gombáknak csend és nyugalom lenne vezényelve; de ez drága eljárás, nem minden bornál fizetné ki magát és egy gyengébb savanykás asztali bort vizezhető asztali jellegétől fosztana meg. Lehetne a bort pasteurizálni, azaz 65—70 C. fokra felhevíteni is, midőn az élesztő-gombák megöletvén, szintén a óhajtott nyugalom állana be; de az alapos és okszerű óvszer az ily utóerjedések ellen közepszerű boroknál mégis az, hogy szüretkor vigyázzunk a kellő erjedési hőmérsékre s ekkor minél kevesebb bajunk lesz az új borok utóerjedésével.

Ó boroknál a felhevítés (pasteurizálás) a kívánt eredményre vezet. —

A bor megvirágosodása.

Ha nem elég szeszt tartalmazó bort több napon át meleg helyen csak félig telt palackokban állani hagyunk, vagy ha elmulasztjuk a boros hordókat színültig megtöltve tartani, ekkor a bor felületén majdnem mindig fátyolszerű képződmény fog mutatkozni, melyet borvirágnak nevezünk és mely a körülményekhez képest különböző természetű lehet. Ha ezen a bor felületét bevonó lepel mindig átlátszó vékonyságu marad, akkor nemsokára és folyton erősülő ecetszagot fogunk a boron érezhetni, mely azon parányi etesztő sejtek, vagyis eczetgom-

bákból álló lepelnek behatása alatt végre egészen eczetté válik.

Vannak azonban esetek, amidőn ennek ellenkezője észlelhető és a bor felületét bevonó lepel mindinkább sűrűbb s végre álláthatatlan, ránczos sárgás-fehér kinézést nyer, mely gyakran néhány cm. vastag is lesz, különösen akkor, ha a bor semmiféle rázásnak kitéve nem volt, ellenben ha a bor rázva vagy mozgatva lett, akkor a lepel régebbi részei leválnak és a fenékre ülepednek. Ha most ezen a bort bevonó hártját megvizsgáljuk görccsövel, akkor azt fogjuk találni, hogy az töménytelen mennyiségű, alak és nagyságra nézve nagyon különböző s élesztő-növényekhez hasonló sejtecskékből áll. Ezek képezik a tulajdonképeni borvirágot. A borvirágnak közösleges szaporodása, mint az élesztőnél is, sejtképződés folytán történik. A borvirág a borban levő szeszt, szénsav és vízre bontja fel, minek folytán a bor erejéből veszít, illetve többé-kevésbé üres izű lesz. A bornak megsavanyodása azonban vagy az eczetképződés, a borvirágnak egyedüli jelenléte folytán nem következik be. De ha ez mégis bekövetkeznék, akkor az annak a jele, hogy a borvirág mellett még az eczetgombák is jelen vannak; mi a görccsövel történendő óvatos vizsgálódás nyomán, minden egyes esetben könnyen kideríthető.

Ugy látszik azonban, hogy a borvirágnak a borra történő befolyása nem egyedül a szesznek felemésztéséből áll; mert olyan bor, mely hosszabb ideig borvirággal volt bevonva, nemesak üres, hanem tisztátalan izű is lesz, mi egyedül csak onnan eredhet, hogy a szesznek felemésztése mellett több másodrendű átalakítás is — illetve újabb anyagok képződése — ha bármily csekély mennyiségben, de mégis megtörtént, melyek azután a bornak tiszta ízét megváltoztatják.

Ez különben másként nem is történhetik meg, ha meggondoljuk, hogy a borvirág gombácskáinak táplálásához, vagyis folytatólagos szaporodásához a borszeszen kívül a borban levő más anyagoknak is hozzá kell járulni. Biztosat e tekintetben még nem állíthatunk s csak annyit kívánunk megemlíteni, hogy a borvirág-, borkő-, tejsav-oldatokon s több eféléken is kifejlődhetik s e szerint midezén anyagrészek a borban történő képződéséhez hozzájárulni képesek. Ezek folytán feltételezhető, hogy ilyen és hasonló anyagrészek nyomai az olyan borban, melyben a borvirág hosszabb ideig élőködött, megtalálhatók.

A legkönnyebben és a legnagyobb mennyiségben fejlődik a borvirág, kevésbé szesz és különösen fiatal borokban, melyek nagyobb mennyiségű fehérnye tartalmuknál fogva, a gombák fejlődését nagyban előmozdítják. Nagyon könnyű fiatal boroknál a főerjedésnek közvetlen befejezése után, gyakran kell a borvirág képződés megakadályozásával megküzdeni, különösen ha a hordókat mindig gondosan meg nem töltjük és a feltöltést napok mulva nem ismétljük. A mint a bor idősebb lett és már néhányszor lefejtettet, a megvirágosodásra való hajlamát is jobbára elveszti.

Erősebb borok, mint pl. 11—12% szesztartalmuk, ha azok már némileg megérttek, a megvirágosodásnak már csak kis mértékben, erősebb borok pedig annak már egyáltalában nem, vagy ritkán vannak alávetve s ha az ilyen borok nyitott edényekben tartatnak, azok felületén borvirág egy maga soha,

legfeljebb eczetgombákkal vegyest, de leginkább csak ez utóbbiak fognak képződni.

Olyan borok, melyeknek szesztartalma 5—7% között váltakozik, hasonló viszonyok között sem fognak oly könnyen megecetesedni, mert az azok felületén elősködő borvirág az eczetgombák fejlődését nagyon megnehezíti. A borvirág képződése határozottan a bornak könnyebb, de mégis a bor minőségét befolyásoló betegségeihez tartozik, mely azonban a bort tökéletesen még el nem rontja. A bornak ezen betegsége különben könnyen megakadályozható, ha az csak némileg megfelelő szesztartalommal bír s ha az a pinczében kellő gondozásban részesül, a hordók rendszeren feltöltetnek és az akonáig szinig töltve tartatnak. Mi annál is inkább szükséges, mert ellenkező esetben nemcsak a borvirág-képződéstől, hanem a borok megecetesedésétől is lehet tartani.

Bizonyos körülmények között a palaczkokban levő bor is megvirágosodik s leginkább akkor, ha a palaczkok meleg helyen fenállva tartatnak, mert a dugasznak — bármilyen jó is az — bekövetkező összeszáradása folytán a palaczkba, mint a borvirág képződését előmozdító egyik tényező a lég, könnyen behatolhat. A dugaszoknak lepecsételése ezt meg nem akadályozhatja s ezért szükséges, hogy a borral töltött palaczkok folyton vízszintes helyzetben legyenek, hogy így a borral folyton érintkező dugasz, a palaczkot mindig légmentesen elzárja. Ha pedig a hordóban levő boroknál megtörténik, hogy azok egyikében borvirág képződött, iparkodni kell, hogy az mihamarább a hordóból eltávolíttassék s hogy azután a hordó mindig szinig megtöltve tartassék.

A borvirág a hordóból könnyen eltávolítható olyformán, ha a hordót oldalainak folytonos döngtetése mellett, egy a borvirág leple alá érő tölcserrel tiszta borral szinig megtöltjük s az így felszínre került borvirágot eltávolítjuk. Ha azután a hordót kisebb időközökben rendszeren feltöltjük és egy hosszabb — a borig érő — akonával bedugjuk, a borvirág képződést is megszüntetjük. A borban még hátra maradt, el nem távolítható borvirágnak végképeni megsemmisítésére legcélszerűbb a hordó utolsó feltöltését finom borszeszszel eszközölni, mely óvatosan a hordóba bocsátandó oly czélből, hogy az a bor felületén elterülve, a borvirágokat képező gomba sejteket megsemmisítse. A borvirág és az eczetgombák megsemmisítéséhez czélszerű továbbá még a gőznek alkalmazása is, mely akként történik, hogy egy faszénnel melegített kis üstben vizet felforralva, a képződő gőzt egy az üstből lefelé nyuló csövön át, a különben légmentesen elzárt hordó szájába bocsátjuk, hol az a bor felületén levő borvirág és eczetgombákat megsemmisíti. Oly esetekben pedig, hol a borvirág már nagyon elhatalmasodott, tanácsos még az ajánlott eljárásom kivül, a bort gyengéu kénezelt hordóba óvatosan átferteni.

Nagyon könnyű borok szeszgazdagabb borokkal való elegyítés, vagy pedig 1—2% finom borszeszszel a borhoz leendő keverése által menthetők meg a borvirág képződéstől. Ha azonban már a bor belseje is megvirágosodott, minthogy ezen bajon már segíteni nem lehet, legjobb azt cognac-ká lepárolni —

(B. L.)

Uj hordók előkészítése.

Az új hordók előkészítése olyan teendője minden szőlősgazdának, melyet szüret előtt elmulasztani nem szabad. Az előkészítésnek több módja van, melyek közül leginkább a következőt ajánlhatni: Az új hordó először is forró vízzel kiforráztatik; ha sok és nagy hordókat kell előkészíteni, sok munka kimélthet meg az által, hogy hordozható gőzfejlesztő készülékből a forró gőz egyenesen a hordóba eresztetik. A hordónak forró vízzel vagy gőzzel kellő mértékben való kimosatása után szükséges ezt néhány napig naponkint kutvizzel telemeríteni, egy nap mulva a régi vizet kieresztve, a megtöltést ismételni. A kibocsátott víz mindig tisztább, szagtalanabb és iztelenebb s végre egészen tiszta lesz. A kibocsátott vízben a csersav naponkénti kevesbedéséről zöld vasvitriol oldattal győződhetünk meg. Ezen czélra jó néhány kémcsövet kéznél tartani; egy ilyet félig megtöltünk a kiöntött vízzel s erre öntsük a vasgálicz vizoldatát; ha sok a csersav, a folyadék azonnal sötét feketés kék lesz. A következő napokon a folyadék színe mindig világosabb lesz, de még akkor is kapunk csekély foku kékes színt, ha a hordóból kiöntött víz tökéletes tiszta, mi arra mutat, hogy még mindig vonatik ki általa csersav a hordóból. Ezután minden hectoliter hordótartalomra 14 deka konyhasót oldunk fel forró vízben s azt azon forrón a hordóba öntjük. A sósvíz betöltetvén, a hordót jól meg kell hengergetni és forgatni, hogy a sóslé annak fájával mindenütt érintkezzék, ezután felállítjuk egyik fenekére s egy órai állás után ismét jól megforgatva, a másik oldalára állítjuk. Ezen eljárás néhányszori ismétlése után a sóslé kiöntetik s a hordó tiszta kutvizzel mosatik ki. Erre felforralt ujbort vagy mustot töltünk a hordóba, vagy igen kevés bort tartunk benne néhány hétig, mikor is a hordó a bor befogadására kész. A francziák őszi baracklevél-forrázatot ajánlanak a forrázásra, ezután pedig borszeszszel vagy égett borral való kiegészítést; nálunk szőlő- vagy diófalevél-forrázatot használnak ugyanerre. Minden forrázási mód közt legjobb a hordóknak forró gőzzel való kezelése, mivel ez által legjobban és leghamarább elérhető az, hogy a csersav és mindenféle oldható anyag a hordóból lehető legtökéletesebben kivonassék, miért is nagyobb bortermelőknek a gőzölögtető készülék nagyon ajánlható a megszerzésre. Uj hordók kilugozásának egy másik módja a mézsvízzel való kilugozás; ez úgy történik, hogy égetett meszet vízzel beoltunk, ehez annyi vizet adunk, hogy mézsvíz képezessék. Ezt beöntjük a hordóba, meghengergetjük a hordót jól és 6 óráig hagyjuk benne a mézsvízet állani, ezután ki hagyjuk azt folyani a hordót többször forró vízzel, végül hideg vízzel kimossuk. A csersav azonban ily módon nem vonatik ki oly jól a hordóból, mint az előbbi eljárás segélyével. —

(Sz. b. és g. I.)

Gyümölcsminták szállítása.

Terményeink úgy váluak értékesíthetőkké, csak úgy találunk piacot, ha azokat lehetőleg tág körben megismertetjük. Kétféle piac áll rendelkezésre minden productum előtt: a hazai és az idegen. Valamely terményt nagyban előállító vidékre főfontosságú leginkább a külföldi piac lehet, már csak azon tekintetből is, mivel az országot gazdagítani csakis a külföldi élénk kereskedés képes; természetesen termelőink az idegen

fogyasztó-közönséggel közvetlenül üzleti összeköttetésbe nem léphetnek, hanem valamely ezt közvetítő kereskedővel kell az érintkezést létesíteni és terményeink megismertetése céljából a remélhető haszon kilátásával szemben, áldozatoktól sem szabad visszariadnunk; még oly esetben sem, ha talán azok jelenléte nagyobb költséget okoznának is. Annyival inkább kapni kell az alkalmon, ha terményeinket, és jelenben csakis a gyümölcsről levén szó, gyümölcsünket ingyen mutathatjuk be valamely kitűnő logyaszto képességű nagy városban.

Ezeket előre bocsátva hívjuk fel t. gyümölcstermelőink figyelmét, Wiener Gyula bécsi gyümölcs-kereskedő ajánlatára, ki egyetűntől gyümölcsminták beküldését kéri, az időnként érő fajok és nemek szerint; megtérítvén a pakolás és szállítás költségeit. Azon néhány darab, mintául szolgáló gyümölcsnek pedig ajándékba adása, melyet ily célból valamire küldünk, mindig saját érdekünkben történik. Így válik lehetővé időnként érő gyümölcseinknek megismertetése és nagyobb tömegben leendő elárúsítása. A minta-küldemények bérmentve Wiener Gyulának Bécs, Frankenburg-utca 3. címre adandók fel. A költségek utólagosan megtérítetnek. Figyelmeztetjük egyúttal t. gyümölcstermelőinket arra is, hogy az ily célból postára adott küldemények 5 kilogrammnál súlyosabbak ne legyenek. —

A szilvamagvak vetéséről.

Ki gyümölcsfák szaporításával hosszabb időn át foglalkozott, az tapasztalásból tudhatja, hogy az elvetett szilvamagvak vagy épen nem, vagy fölötté hiányosan és legtöbb esetben csak a második évben kelnek ki. Ennek következtében sokan sokféle vetési eljárást ajánlottak, melyek közül néhányat most a szilvaérés idején, azt hiszem, nem lesz érdektelen bemutatni; talán lesznek, kik hasznát vehetik.

A szilvamagvak kikelésének tudvalevőleg egyik főakadálya az, hogy a téli fagy és nedvesség a legtöbbször nem képesek azok csontkeménységű héját annyira megpuhítani, hogy a csira előtörhessen, minek folytán tavasszal, midőn beállanak az erős szárító szelek, a talaj kiszárad és vele együtt természetesen a magvak nagyrésze is, melyek aztán részben elpusztulnak, részben ismét a második év tavaszáig nyugosznak, a midőn aztán közülök több-kevesebb kikel.

A mint ebből látható, a szilvamagvak kikelését csakis úgy biztosíthatjuk; ha először azok csontkeménységű héját némileg megpuhítjuk, másodszer pedig, ha hozzá kellő és állandó nedvességről gondoskodunk. Ezen cél elérése tekintetéből szokásban van a frissen szedett szilvamagvakat mészsoldatban 10—12 napig áztatni, utána pedig azokat sekély barázdákba elvetni és levélhulladékkal 3—4 cm. vastagon befedni. Így a magvakat kellőleg átjárhatja a téli fagy és nedvesség, mely utóbbi ezen takaró alatt állandó és egyenletes marad.

Sokan a helyett, hogy barázdákba vetnék a magvakat, azokat egyszerűen a jól elkészített ágy tetejére szórják és a földbe tapossák, mire levelekkel fedik be: azt teszik tehát, a mi minden nagyobb szilvasban önkénytelenül is történik, a midőn t. i. a fa alá eső szilvák egyrésze a földbe taposztatik, melyet aztán elfednek a lehulló levelek. Az tapasztalható ugyanis, hogy ekképen a földbe került magvak már az első évben rendszeren jól szoktak csírázni, egy év alatt használható, vagyis kiszedhető csemefékké növekedni. Jóllehet a kikelés eredménye egyforma

mind a két esetben, mégis több — a következő munkákat tekintethető — okból czélszerűbb a soros vetés az elszórásnál.

Ott, hol ez eljárás bármely okból nem vihető ki, a legajánlatosabb a szilvák magvait nyirkos homok közé edénybe rétegezni, és télre 60—70 cm. mély verembe állítani, földdel befödni. Tavasz felé — úgy február közepe táján — a földből kivesszük az edényeket és a homokot megvizsgáljuk, hogy kellő nyirkos-e, mire újra befödve, a meleg trágyadomb egy sarkába ássuk, hol arra ügyeljünk, hogy a homok ki ne száradjon, mire 2—4 hét után a magvak csírázni kezdenek; a mikor aztán elvetjük és a talajt portrágyával beárnyékoljuk s folytonosan nyirkosan tartjuk.

Ezen két eljárást találtam már évek óta a legsikeresebbnek, minélfogva kísérlettelre ajánlhatom.

Végül megjegyezni bátorkodom, hogy a gömbölyű szilvák magvai tapasztalás szerint jobban csíráznak, mint a hosszú szilvaké, alanynyerés céljából tehát ezeket vessük el első sorban.

(M. K.)

Szőlőfürtök megőrzése télire.

Hordóba vagy bármely alkalmas edénybe, kemenczében jól megszáritott buzakorpából réteget rakunk és az egészséges szőlőfürtöket, melyeket előbb a napon megszáritottunk, a korpá fölére rakjuk és ismét korpával takarjuk be; ez eljárást addig ismételjük, míg az edény tele nem lesz; aztán légmentesen befödjük és egyenlő hőmérsékletű száraz helyre tesszük. Ily módon a szőlő félévig is eláll. —

(Sz. b. és g. lap.)

A tojás conserválása.

A tojások conserválására, mely célra már igen sok, többé-kevésbé alkalmas szert próbáltak, újabban a lenolajat ajánlják, melylyel a tojásokat egyszerűen be kell kenni, miáltal részint a tojásban levő nedvességnek kipárolgása, részint a kül-légnek behatása akadályoztatik meg. Egy gazda, a ki a lenolajjal ilyen kísérleteket tett, azt írja, hogy 10 drb. lenolajjal bekent és három vonal vastag homokrétegbe rakott tojás három hónap mulva 2%-ot, 6 hónap mulva 3%-ot veszített el súlyából, de feltörétnél teljesen frissnek és telinek találtatott; ellenben két be nem kent tojás három hónap alatt 16, hat hónap alatt 18%-ot veszített súlyából, a feltörésnél pedig félig üres és bűdös volt.

(Gy. M.)

KÖNYVISMERTETÉS.

Pár szó a dohánykérdésben czímmel jelent meg Bém Józseftől egy 47 lapra terjedő füzet, mely a dohány-monopolium hátrányosságát és érintőleg, a kormány dohánykereskedelmi politikáját tárgyalja és helyteleníti. Hogy mennyiben helyesek, vagy helytelenek fejtegetései, erre nézve a mű sorrendes méltatásánál, majd megteszük észrevételeinket; annyit azonban előre is megjegyezhetünk, hogy a monopolium eltörlése esetén arról is kellene gondoskodni, vajjon az így megszűnt államjövödelmek honnan pótolhatnának, — s aki gáncsol, tudjon tancsot is adni.

A mű egy kis történelmi bevezetéssel kezdődik, azután tárgyalja a monopólium hátrányosságát és végül a külföld részére termelésnek, az állam által leendő átvétel czéltalanságát és káros voltát. Ily irányu munkánál nem követeli az olvasó, hogy a dohányművelés történelmi fejlődése adassék elő, de ha már mégis megvan, az lehetőleg alaposan történjék, mert a dohányt Európába először nem azon Hermaudes de Oviédó szerzetes hozta be, kinek különben neve sincsen felemlítve, hanem néger rabszolgák hozosították meg 1-ör Portugáliában, s itt már 1516-ban ismeretes volt. Továbbá fel volna emlitendő ezután, hogy hazánkban mely időtájban, honnan és ki által származott át.

A dohány egyed-áruság felállítása 1851-ben ténynyé vált mondja a szerző; a monopólium jövedelmeit azonban csak 1860-tól 1865-ig mutatja ki: u. i. a monopólium jövedelme az

1860-ik évben . . .	14·0 millió frt.
1861-ik „ . . .	11·5 „ „
1862-ik „ . . .	12·5 „ „
1863-ik „ . . .	13·2 „ „
1864-ik „ . . .	8·9 „ „
1865-ik „ . . .	2·8 „ „

telt ki; sem ezelőtt, sem ezután nincsenek a jövedelmek felsorolva, holott a monopólium rossz hatásának bebizonyítására, az igazság érdekében, a későbbi évek eredményeit is ki kellene tüntetni. Az emlitett évek alatt látható jövedelem-csökkenést azon okra vezeti vissza, hogy a kormány által áruba bocsátott gyenge minőségű termény miatt, a fogyasztók szükségletüket a legkisebb mennyiségre szorították: pedig hihetőleg e jövedelem csökkenésnek, a monopóliumtól mint idegen intézménytől való felette nagy idegenkedés és éppen ennek következtében a jól keresztül nem vihető ellenőrzés volt az oka; miután a szükséglet megszorítása alig hihető. Az újabb 10 évről felsorolt statisztikai adatok valószínűbb fényt vetnének a monopólium jövedelmességére, miután a „Magyar Föld“-ben megjelent adatok szerint, a dohány eladásból befolyt:

1879-ben . . .	22·0 millió frt.
1880-ban . . .	26·4 „ „
1883-ban . . .	30·7 „ „
1885-ben . . .	33·3 „ „

A tiszta jövedelem pedig:

1880-ban . . .	17·4 „ „
1883-ban . . .	20·29 „ „
1885-ben . . .	21·8 „ „

1886-ban pedig majdnem 23 millió frt.

Általában a munka nem tünteti ki eléggé az egyedáruság hátrányait, jöllehet annak káros voltát tárgyalja és megszüntetésének szükségéről emlitést tesz. Ilyenformán az olvasóban olyan érzést kelt fel, mintha szerző ez állításának igazságáról maga sem volna egészen meggyőződve, vagy pedig nem képes azt kellőleg indokolni.

A mezőgazdaság terén a monopólium által előidézett hátrányokat, mint faktumokat említi fel, de tárgyilagos bizonyításokba nem bocsátkozik.

Magunk részéről pedig, miután alapos érvekkel nem győztünk meg az ellenkezőről; azt hisszük, hogy a monopólium

a termelőkre éppen azon oknál fogva előnyös, mert a kincstárban bármily nagy mennyiségű terményüknek biztos vevőjére találnak. A termény betakarítása után azonnal és lehetőleg kedvező árakon beváltatik, sőt annak előállítására állami kölcsönök is adatnak ki. Távol legyen tőlem, mintha azt akarnám állítani, hogy az egyedáruság a dohányművelés fejlődésére előnyösen hatna; de annak megszüntetével a gazdáknak a minőségen kívül, nem kevesebb gondot okozna a mennyiség fokozása is; hogy pedig a jelesebb dohánytermelő vidékek előnyben részesüljenek és dohánytermelésük virágzásnak induljon, azon segíthet a kormány jelenlegi körülmények között szintén.

A monopólium soha sem az előállító termelőket sújtja, — mi abból is látszik, hogy a szeszgyárosok maguk óhajtkák ujabban — mert felmenti őket, termelvényük értékesítésének gondjaitól; hanem mindig a fogyasztó közönség vállaira ró igazságtalan terhet.

A szabad kereskedési korszak nyomorúságainak elsorolása sem kelt valamely nagy illuziókat, a monopólium megszüntetésének áldásos következményeiről.

Az állam által átveendő dohány-külkereskedelemtől elmondott nézeteit mi is osztjuk, csupán a török állam például felhozását nem helyeselhetjük, mint oly államét, melyet a praktikus eljárások kivívója vagy létesítőjeként szerepeltetni lehetne. Nagyon feljajdulna nálunk a fogyasztó közönség, ha a trafikok bérbe adatnának, s ez által nyeréskedők kezébe lenne dobva a nép.

Nem látom továbbá czélra vezetőnek, — hogy t. i. az olvasóban meggyőződést keltsen — nem a tiszta tényeknek, hanem csak sejtelmeknek felsorolását.

Egy helyen u. i. a füzet így szól: „És végül lehetséges az is, hogy a kormány, miután a belföldi termékeket is kizárólag ő fogja beváltani, ezt alacsonyabb áron szándékozik eszközölni, például a dohánybeváltási árakat más termények, talán a tiszta buza árához viszonyítják és a közel jövőben, mikor a mostani beváltási árak határideje lejár, a beváltási árakat a mostani alacsony buza-árfolyamhoz szabják és így egyharmaddal olcsóbb áron szerzik be a nyers anyagot.“

„Nemcsak lehetséges, de nagyon valószínű is, hogy a kormányt törvényjavaslatának megalkotásánál ilyféle indokok vezérelték, melyeknek nagyobbára a termelő látná kárát.“

Vajjon ha szabad kereskedés és termelés lenne, a vevő kereskedők nem viszonyítják-e a dohány árát a buzához, vagy midőn minden termény ára alacsony, nem esne-e a dohány ára is? Csupán ennek volna a magas árak fenntartásához privilegiuma?

A munka elején a dohány egyedáruság eltörlését óhajtká; végül pedig: „nem reformokat vár a kormánytól, hanem egészséges és észszerű dohánypolitikát.“ Melyiket akarja hát komolyan?

Utóljára csak még egy odavetett állítást idézek, melynek alaposságát határozottan kétségbe vonom: „Már a rómaiak idejében uzussá vált a három évi vetésforgás és ez hazánkban majd ezer éves korszakon át — kivéven a háborus időket — ugy az allodialis, mint az urbarialis területeken jönnek és okszerűnek

bizonyult és uralta a mezőgazdaságot az ötvenes évek elejéig. Ekkor a gazdasági reformátorok e rendszert rosznak találták és helyette más gazdasági rendszereket hoztak be, melyek időjártaival az ország legnagyobb részében rabló-gazdasággá fajulván, a földet kizsákmányolták, azokat ősi termő-erejüktől megfosztották és csaknem teljesen meddővé tették.

Ez állítás tényként szerepel, pedig tulajdonképen semmi-nemü alapja nincs; s aki a három nyomásu gazdaságot védi a váltó-rendszerekkel szemben, (mert a „m á s g. r e n d s z e r e k” alatt egyebet nem gondolok) melyek mindenikének alapja a marhatartás, az okszerű trágyázás és művelés; az a legnagyobb tájékozatlanságot árulja el e részben s az idézett pontra igazán azt mondhatjuk: jobb lett volna ha teljesen elmarad, mint ide nem tartozó dolog, s az anélkül is sok hibával teljes munkácskát, ne tette volna még rosszabbá.

A füzet ára 55 kr. kapható szerző Bém Józsefnél, P. Mike-Buda, u. p. Alberti-Irsa. —

Fényes Károly.

A befásítás.

Egész irodalomra fejlődött ki már a befásítás kérdése, s Kernerként „sehol sem irnak annyit a befásításról és sehol sem tesznek benne kevesebbet mint Magyarországon”, s ez igaz, mert sajnos hogy a tudományos viták közben lassan-lassan kiirtották a legszebb, legdusabb erdőket, letarolták a hegylejtőket és fensiket, úgy hogy manapság sok helyen csak homoktengert s légnak meredező sziklát lát a szem ott, hol egykor a rengeteg erdők fái tenyésztek.

Legyen szabad tehát nekem is, ezen oly szereplő tárgyról néhány szóval megemlékezni, s rámutatni azon okra, mely a hajdan Európa kanaánjának nevezett Magyarországot, mint ismételtelen megújuló csapás látogatja meg, s mely a magyar mezőgazdaság virágzását oly körülmények közé juttatja, mely által az Sisyphus munkájához hasonlít. Hogy az aszályosság az alföldi gazda réme, azt könnyen beláthatjuk; mert hiszen ez megsemmisíti a haladást, melyet eddig ügyyel-hajjal tett s őt csüggetegül ismét azon helyre állítja, melyről évtizedek óta, szorgalma és fáradsága után, oly bátran kezdte magát felküzdeni.

A haladást megsemmisítő okot, természetesen az aszályosság előidézte szük esztendőkből találjuk, jobban mondva keres-hetjük, mert hiszen hogy 75 év alatt 22-szer volt szük termés, ez már magában elég ok arra, hogy szárnyát szeghesse az iparkodásnak, munkakedvnek és bátorságnak. Elvitázhatatlan tény az, hogy minél gazdagabb és fejlődőbb bizonyos vidéken a növényzet, annál nagyobb és bujább a tenyészlet és ellenkezően, a kopár, fátlan vidék tenyészete, még a legdusabb táplálékú talajban is az időjárás véletlensége szerint igen bizonytalan. Sokan erre azt mondják, hogy miként akarjuk ezek után a magyar kanaán szegénységének okát kimutatni, hiszen Európa kellő közepe, azon kies földtér jutott fajunknak ezredév előtt a gondviselésétől lakhelyül, mely az éjszaki és keleti hideg szárító szelek ellen, rengeteg erdőkkel borított Kárpátok által van fedezve és körülvéve, ezen természetes medeuczék a hónapok halk olvadá-

sával apránként bocsátották a vizet folyóikon a jól mivelt s termékeuy rónak öntözésére, s a hajózható folyamok, a halban dus tavak, mint a gazdaság és bujatenyészést előmozdító erők, mint a jótékony harmatok előidézői, közreműködnek a csak némi megmunkálást igénylő földek termékeuységére. Így volt ez addig, míg az irgalmat nem ismerő emberi kőz, nem kezdette az erdőket kipusztítani, mi által oly szegénységbe hozta saját hazáját, hogy mind saját életmi szereit, mind marhájának takarmányát a szomszéd tartományokból sőt más világrészről kelle fedeznie, mint pl. 1863-ban (Lukacs Sándor „A magyar alföld befásítása” címü műve szerint.)

Ezekből láthatja tehát az észlelő gazda, hogy — kiválólag a hazai alföldön — mezei gazdaságunk ostora a szárazság, a vízhiány. Nézzük most honnan származik az, hogy a magyar alföldön az évi eső átlagosan csekély. Ennek okát abban leljük, hogy a felhők mielőtt a tengertől jöve elérnek a magyar síkságot, azon országnak adják át viztartalmukat, melyen át vándorolnak és mely a felhőket lelánczó tényezőkkel bir.

Magyarország roaáját tehát leginkább száraz szelek járák át az annyira óhajtott eső helyett s innen el is nevezte az alföldi köznép a szelet „jászsági esőnek”, de még ha vizpárákkal telt felhőket hajtanak is a szelek, nincsen, illetve kevés az ok arra birni őket, hogy a pusztákat öntözzék. A magyar síkság ugyanis alig tud feltűnő különbséget felmutatni az egyes környékek hőmérséklete közt, az egész környék csaknem egy magasságu, alig van 59 lábbal emelkedettebben az alföld északi mint déli része, s az 1600 □ mfnyi pusztán mely Tokajtól a belgrádi kapuig terjed, a legmagasabb pont csak 291 lábbal emelkedik a legalantibb pont fölé. Az emelkedés maximuma Vinga és Jankovác közt 480; minimuma Paucsovánál Belgrád mellett 189. Erdeje alig van, s a legnagyobb vízterületek a folyamok szabályozása folytán összefomórtettek, ez okból hiányoznak a légköri nyirkosság megsűrítői, s a helyett, hogy nedvességet nyerne az ország, azt a keveset is elrabolják a szelek, a mit a talaj felszine s az alsó légréteg még tartalmaz.

Ebből következik az, hogy a magyar síkság abszolút eső-mennyisége alig teszi ki felét a szomszéd országokéinak, pedig nálunk inkább van szükség esőre mint pl. az Alpoknak, Német-hounek, sőt jobban mint Oroszországnak.

Azt mondja Jelinek: „Gazdagabbak vagyunk mint hinnők, s szegényebbek mint lennünk kellene.” Tessék, ismét egy új szemrehányás a magyar népre, pedig sajnos hogy igaz, mert nem tudjuk, illetve nem akarjuk gazdaságunkat kiaknázni, felhasználni, midőn egyet-mást mégis lehetne lendíteni az aszályosság ismétlődésének megakadályozása vagy legalább föllepte mérgeességének mérséklésére. Jóllehet, hogy Magyarország szárazföldi fektének s a lapály szerföldötti egyöntetűségének tulajdonítók fentebb az ország esőbeli szegénységét, melyen emberi művel változtatni nem áll hatalmunkban, mindazonáltal vannak p ó t s z e r e i n k, melyek ösmerete és alkalmazása által, elejét vehetnők e rém elharapódzásának. — Mezőgazdasági eljárásunk hiányai közül ime a legfőbb, az erdők pusztítása és a befásítás elhanyagolása.

S ez nagyon könnyen megérthető, ha kellő figyelemre

mellatjuk azon befolyást, melyet az erdő, a környék klimatológiai és hidrográfiai viszonyaira gyakorol; a mennyiben az erdő úgy hat, mint a tenger; mérsékel mindkét irányban, ha kisebb mérvben is. Érkövy azt mondja, hogy a tömeges faültetvények, csak szabályozólag hatnak, s csak szabályozó befolyással vannak a csapadékokra. Azon érvelés, mely szerint az erdő, miután hűsíti a levegőt, s miután az alacsony hőmérsék csinálja az esőt, tehát az erdő közvetve az esőmennyiséget nagyban befolyásolja, beláthatjuk, hogy ily értelemben helytelen, mert ekkor örökösön szakadnia kellene az esőnek a sarkokon, s a sikk tenger égboltja legalább is mindég borongana, pedig ez nem áll.

S így a sok nézet tömkelegében megtalálni Ariadre fonalát, bajos, kövessük azért az arany közép utat, s bátran mondjuk ki, hogy az esőt, az átmenet a melegebb közegből a hidegbe s a melegebb s hűvösebb terek váltakozása hozza létre. Tehát, hogy nem a nagy tömegű erdőültetés, hanem az erdő és sikk föld közti váltakozás, a fás helyek helyes eloszlása szaporítja az esőmennyiséget.

S így akár szigeteket ékeljünk a tengerbe, akár tisztást vágjunk az őserdőben, akár erdőt ültessünk a pusztára, a hatás egyforma leend. Nem kell messze menni például, nézzük csak Magyarországot, mely tudjuk több mint 15 millió cat. hold fával beültetett területei bir, a mi az ország összes területe 31%-ának felel meg. Ez átlagban bőven elég volna. De ha figyelembe vesszük, hogy míg Mármarosban 50% a földterület, addig az Szolnok vidékén csak 0.1%; commentár nélkül látjuk bebizonyítva, az erdő viszonylagos hatását az esőmennyiségre. Továbbá megmagyarázhatjuk magunknak azon panaszt, hogy kevés az erdő, kevés az eső.

S midőn Dr. Ditz Henrichhél azt állítjuk, hogy „mísem takarékoskodik jobban a nedvességgel, mint a befásított területek rétekkeli változata“, csak azt tanácsolhatjuk a magyar mezőgazdának, hogy ha a nedvesség oconomiaját biztosítani akarja, ne mulassa el a pusztá befásítását, az erdő-ültetést és annak ápolását.

S hogy kimutathassuk részletekben, hogy fenti tanácsunk nem alaptalan, nézzük az élőfa természetani és közgazdasági fontosságát, melyek szerint meggyőződhetünk arról is, hogy az erdő és a tömeges faültetés, mily hatással van a terület hő gazdaságára. — Megkíséréljük itt, azt pontokba szedni, melyek közül első helyen áll a fák azon hatása hogy:

1. „Szabályozólag hatnak a légmérsékletre, akadályozván a szélsőségeket, úgy a melegben, mint a hidegben.“

Ez bizonyítgatásra aligha szorul, mert hiszen ki ne tapasztalta volna a fák ezen tulajdonságának hatását, midőn sétálgatva a mezőn, a kiaszott fekete földü legelőn s betér a talán nem messze fekvő pagonyba, hol megkönnyebbülten lélegzik fel, mert nem üzi tovább a tikkasztó hőség, s mezhelyet ad az erdő hűs levegője. . . . Hanem kérdezhetnék, hogy miként van ez? . . . A felelettel nem maradunk adósok. Ugyanis a lombátor alatt levő levegő hűvös marad, mert a szétterülő levelek visszatartják a nap sugarait, s miután ezek nem hatolhatnak be, nincs a mi

fölmelegítse a fák alatt álló levegőt. Tehát ez okozza, hogy az erdő árnyában oly kellemes a lég.

De van ennek még nagyobb haszna is és pedig, a pagony hűvösebb levegője igyekszik a fizika törvényei szerint, a légritkított és melegebb helyekre, ez által határát kiterjeszti a körülötte levő levegő is hűvösebb leend. Ez a folyamat történik nappal, de nem így éjjel, midőn a nap eltűnik s a föld az elnyelt meleget kisugározza. Ez alkalommal is szépen nyilvánul a fák hatása és pedig tapasztalt tény, hogy a kopár föld sok meleget veszít, s így a fölötté álló légréteg lehül, azonban a fával borított helyek nem engedik a kisugárzást, s így az erdő levegője melegebb és ritkább. Melynek helyét az odaáramlott hidegebb levegő igyekszik egyenlő sűrűségűvé tenni.

(Vége köv.)

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1887. augusztus 11-én.

Tartatott alelnök Szabó József elnöklete alatt. Jelen voltak: Páll Sándor, Reich Albert, Dr. Szentkirályi Ákos, Szentkirályi Ákos, Szentgyörgyi Lajos, Szabó Sámuel, Szenkovich Márton és Gamauf Vilmos egyleti titkár.

113. A július 23-iki ülés jegyzőkönyve felolvastatván — a mainak hitelesítésére Páll Sándor, Szenkovich Márton és Szentgyörgyi Lajos tagtársak kéretnek fel.

114. E. titkár az igazgató választmány figyelmébe ajánlja azon cikket, mely „A regale megváltása“ czimű a „Kolozsvár“ czimű napilapban megjelent — a fontos ügy beható tanulmányozás végett a mezőgazdasági rendtartás tárgyalására felkért bizottsághoz tételik át, mely e czélból még Gróf Bánffy Béla tagtárssal bővítetik ki, felhatalmaztatván a bizottság, hogy szükség esetén tárgyalásaira még más tagokat is meghívasson.

115. Király ö felsége magas látogatása alkalmából — tisztelgő küldöttségül felkérendők elnök Báró Kemény Gábor elnöklete alatt, Báró Jósika Sámuel alelnök, Gróf Bánffy Béla, Gróf Mikos Miklós, Sigmund Dezső és Ákos és Dr. Berde Áron. — Az egyleti iroda és titkári szállás 3 utczai ablaka és balkonja megfelelően dekorálandó és kivilágítandó, mire nézve az intézkedések e. titkárra bízatuak.

116. Irodalmi szakosztály megalakulását tudatja — tudomásul szolgál.

117. Kertészeti szakosztály véleménye a köztelek és szőlő részleges eladása ügyében — a köztelek területének épségben tartása a felhozott indokoknál fogva helyben hagyatván, az eladandó szőlőterület helyett a szomszédban vásárlandó mintegy 4 fertálynyi szőlő kiszemelése és jelentéstételre Dávid Antal tagtárs elnöklete alatt Szenkovich Márton és Dr. Hutz György pénztárnok urak kéretnek fel.

119. Borászati kormánybiztosság 3391. sz. a. tudatja, hogy a földmívelési ministerium palotájába költözött — tudomásul szolgál.

120. Máday Izidor osztálytanácsos ur gyümölcsfaárjegyzékünket kéri s tömeges megrendelés esetén való árleengedéstről tudakozódik — az árjegyzék megküldendő és a tanácsos ur ér-

tesítendő, hogy árelengedés sem tagoknak, sem másoknak nem adatik.

121. K.-monostori gazd. tanintézet a Mokry-féle kézi kapáló ekét kísérletezés végett átengedi — a kertben megkísér-tendő s az eredményről jelentés teendő.

122. Szövetséges gazd. egyletek végrehajtó bizottsága 30 példány gazdakör alapszabályt küld kiosztás végett — köz-ségek közt kiosztatni fog.

123. Ugyanannak átirata a szalmakivitel megakadályo-zása tárgyában — miután nálunk elő nem fordul, tudomásul szolgál.

124. Szentgyörgyi Lajos kimondatni kéri, hogy az egylet gyümölcsössel és szőlővel a déési kiállításon részt vegyen, mely-nek végrehajtásával a kertészeti szakosztály bizassék meg — egyhangulag elfogadtatván, szakosztály ez irányban felkéretik.

Hitelesítik:
Páll Sándor
Szentgyörgyi Lajos
Szenkovich Márton

Szabó József
egyleti alelnök.
Gamauf Vilmos
egyleti titkár.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T É S E K.

ELADÓ TINÓK.

A fogarasi m. kir. ménesbirtokon 90 db. 4 éves és 120 db. 3 éves fehér erdélyi tinó eladó. Venni szándékozók akár személyesen, akár levélben a ménesbirtok igazgatóságához Fogarason fordulhatnak. Vasuton érkező vevők a m. á. v. Homorod-Kóhalmi állomásán szállnak ki, honnan az igazgatósághoz irányítandó, előleges bejelentés esetében uradalmi fogaton a tinók tartózkodási helyére vitetnek, hol esetleg a vétel végérvényesíthető.

Fogarasi m. k. állad. ménes ura-
dalom igazgatósága.

(15.)

(1—2.)

GYAKORLOTT GAZDATISZT.

Szorgalmas, nőtelen gazdatiszt kereste-tik, az oláhnyelvben jártas. Értesítések, feltéte-lek és eddigi alkalmazások megnevezése mellett intézendők.

Barosay Ákos urhoz,

Alpestes, u. p. Cserna-Keresztur.

(14.)

(2—2.)

KOPPEL ARTHUR BUDAPEST.

V. Arany János-utca 29.

Szállitható és szilárd acélvasutak gyára
ipari-, mező- és erdőgazdasági czélokra:

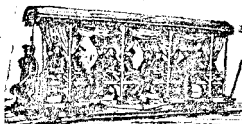
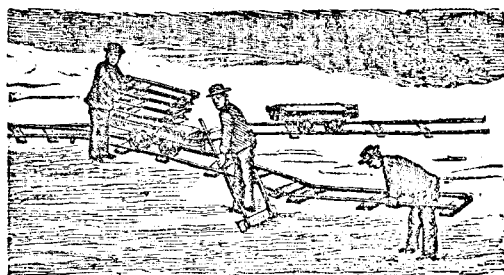
ERDEI VASUTAK.

Röpiratok, árjegyzékek, költségelőirányzatok, haszonvetési számi-tások ingyen.

Kérem
ajánlatokat
kérni!

(13.)

(2—8.)

SCHEMBER C. és FIAI

cs. kir. udv. szállítók,
cs. kir. szab. hidmérleg- és gépgyárosok.

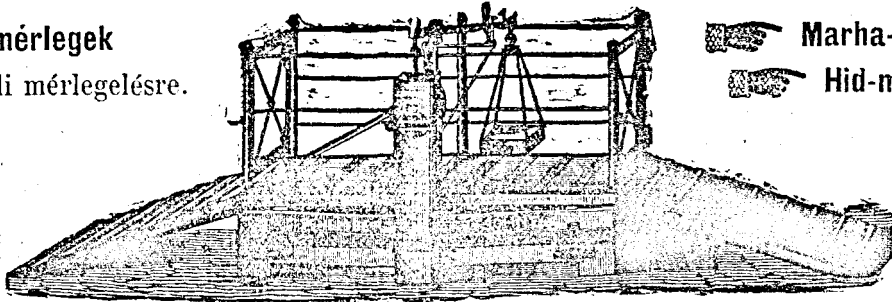
RAKTÁR:
Andrássy-út 1.

BUDAPEST.

CYÁR:
Rottenbilleruteza 12-14.

Gyárhelyiségünk gépezeteinek kibővítése folytán azon helyzetben vagyunk, hogy kereskedelmi tizedes mérlegeinket az alábbjegyzett — készpénzbeli — árak mellett szállíthatjuk gyárunkból.

Scalamérlegek
súlyok nélküli mérlegelésre.

12.

3-5.

Á R A K:

	25	50	100	150	200	250	500	750	1000 klóra.
△△	—	—	—	13.50	15.75	18 —	24.50	31.25	38.—
△□	7.25	8.50	11.25	14.75	17.—	19.—	—	—	—
□□	—	—	13.25	16.—	18.—	20.—	28.—	36.—	45.—

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tűzifa	1 kilo marha-hús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j c z á r o k b a n													
Budapest	augusztus	30	metermázsa	700	—	560	525	540	560	—	—	—	—
Brassó	augusztus	26	hektoliter	500	340	310	300	170	440	195	120	230	32
Deés	augusztus	16	"	520	440	400	—	240	460	440	260	320	34
Fogaras	augusztus	26	"	560	500	320	—	180	460	300	170	210	32
Gyula-Fehérvár	augusztus	27	"	525	435	400	—	200	430	300	200	260	36
Kézdi-Vásárhely	augusztus	25	"	480	400	335	300	150	480	200	90	220	32
Kolozsvár	augusztus	25	métermázsa	650	—	420	—	440	540	300	200	300	34
Maros-Vásárhely	augusztus	25	metermázsa	585	490	420	448	385	520	180	80	280	36
Nagy-Szeben	augusztus	26	hektoliter	500	380	310	330	180	450	150	100	300	34-40
Nagy-Várad	augusztus	23	"	466	370	284	258	198	430	260	140	300	44
Sepsi-Szent-György	augusztus	29	"	480	450	310	320	135	460	300	100	125	28-30
Szász-Régen	augusztus	25	"	500	450	310	260	210	410	230	160	260	32
Torda	augusztus	13	"	600	375	350	300	180	375	300	30	238	32